

Валерій НЕСТЕРЕНКО
кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри права, професійної та
соціально-гуманітарної освіти
Закладу вищої освіти «Подільський державний університет»
м. Кам'янець-Подільський

ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ВАСИЛЯ ПЕТРОВИЧА ЖИВАНА

Василь Петрович Живан народився у 1886 р. в селі Петроострів (нині Новомиргородського району Кіровоградської області). Вчився успішно і пізніше поступив до Московського сільськогосподарського інституту (СГІ), який закінчив у 1912 р. Згодом працював практичним агрономом, а згодом директором сільськогосподарського училища і завідувачем дослідного поля у м. Мар'їна Горка (нині Білорусь).

Брав активну участь у революційних подіях 1917-1920 рр. Вступив до політичної партії есерів. Був обраний від неї делегатом Всеросійських Установчих зборів, які так і не розпочали свою роботу, оскільки були розігнані більшовиками на початку 1918 р. [1, арк.24]. Після цього відійшов від політичної діяльності і далі продовжив працювати в аграрному секторі.

На початку 1920-х рр. В.П. Живан починає займатись викладацькою роботою. Працював у Мінському сільськогосподарському інституті, а водночас у Білоруській сільськогосподарській Академії наук, де керував секцією спеціального хліборобства. Крім того, упродовж 1922-1926 рр. був заступником директора Білоруської насіннево-дослідної станції рільництва. Отримав вчене звання професора [1, арк.26].

У 1926 р. за невідомих обставин вчений переїхав до Кам'янця-Подільського, де почав працювати у місцевому СГІ. В інституті викладав спеціальне хліборобство, генетику та селекцію. З 1928 по 1929 р. посідав посаду

декана агрономічного факультету. Був керівником підсекції фітотехнічної та інтенсивних культур, що діяла при науково-дослідній кафедрі «Природи, сільського господарства й культури Поділля» на базі СГП. Ця секція була найчисельнішою в НДК. І.Живан разом з аспірантами проводив інтенсивну дослідницьку роботу по вивченню польових культур Поділля, приділяючи велику увагу технічним культурам: сої, цукровому буряку, соняшнику [1, арк.27].

Після реорганізації Кам'янець-Подільського СГП у 1930 р. В.П. Живан - професор інституту технічних культур. Керував кафедрою спеціального хліборобства та кормових рослин. За свідченням керівників вназу був висококваліфікованим викладачем і науковцем. Чимало його праць було опубліковано у наукових виданнях [2, арк.25].

Вперше його несподівано було заарештовано органами ДПУ у 1931 р., але незабаром звільнено. Вдруге вченого заарештував Кам'янець-Подільський прикордонний загін ДПУ 31 березня 1933 р. Його оголосили членом контрреволюційної організації. Проте на допитах вчений тримався стійко, заперечував свою участь в антирадянській організації. На його користь зіграло також те, що він прибув до міста над Смотричем пізніше і його ніяк не могли залучити до справи Кам'янецької філії «УВО, яка начебто була створена ще на початку 1920-х рр. Тому кримінальну справу припинили 23 серпня 1933 р., і В.П. Живан був з-під варти звільнений.

Після цього деякий час працював в Харківському інституті сільського господарства і лісівництва, Київському ветеринарно-зоотехнічному інституті. Але 11 вересня 1939 р. його втретє заарештовують каральні органи і Василь Петрович був висланий за межі України. Працював директором республіканської контрольної-насіневої лабораторії у республіці Комі.

Після вигнання нацистів з території України вченому дозволили повернутись в Україну та очолити кафедру рослинництва Житомирського СГП. На цій посаді він залишився до смерті, яка настала 26 березня 1949 р. [3]. Цікаво,

що відомий український письменник Василь Земляк описав життя В. Живана у повісті «Рідна сторона», що вийшла друком у 1956 р.

Перелік використаних джерел:

1. Державний архів Хмельницької області, ф.302, оп. 2, спр. 69.
2. Державний архів Хмельницької області, ф.299, оп.1, спр. 8.
3. Живан Василь Петрович / Енциклопедія сучасної України / Електронний ресурс. Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-19093>